

18.04.2018

67 §

Lausunto kaupunginhallitukselle Uudenmaan ELY-keskuksen lausuntopyynnöstä Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä ja työohjelmasta

HEL 2018-000058 T 11 01 01

Päätös

Ympäristönsuojeluyksikön päällikkö päättää antaa seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle

Lausunto

Raportissa on erityisen kattavasti ja selkeästi tuotu esille asiat, joita tulisi seuraavalla kaudella edistää. Vesienhoitoalueiden eräiksi keskeisiksi kysymyksiksi on nostettu toimenpiteiden tehostaminen maatalouden, metsätalouden ja turvetuotannon vesiensuojelussa. Maatalous onkin suurimpia vesistöjen kuormittajia, ja maatalouden vesiensuojelun tason parantamisella on suuri merkitys vesistöjen tilan parantamisessa. Vaikka viljelijöistä yli 90 % on ympäristötuen piirissä, maatalouden vesiensuojelun toimet eivät ole olleet riittäviä vesistöjen tilan parantamiseksi. Seuraavalla kaudella tulisikin pohtia, mitä parannettavaa nykyisessä järjestelmässä on. Tuleeko lainsäädännöllä tehostaa pakollisia maatalouden vesiensuojelutoimia, tuleeko vapaaehtoisten tukitoimien kautta kohdentaa toimia tehokkaammin, tai tuleeko valvontaan saada lisäresursseja. Esimerkiksi vuokraviljelijöiden mahdollisuuksia peltojen kunnossapidon edistämiseksi voisi olla aiheellista tarkastella. Toistuvasti tulvan alaisia peltojen viljelyä tai käyttöä laidunmaina tulisi välttää. Tutkimushankkeiden tulokset tulisi saada vesiensuojelukäytäntöön lainsäädännön keinoin ja viemällä niitä aktiivisesti viljelijöiden tietoon koulutuksin ja hankkein. Ravinteet tulisi saada talteen ja uudelleen kiertoonsen sijaan, että ne päätyvät vesistöihin.

Kuten raportissakin mainitaan, metsätalous ja turvetuotanto on nykyisellään intensiivistä. Metsätaloudessa kannot ja hakkuutähteet pyritään hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti biotaloudessa. Seurauksena on valuma-, kiintoaine- ja ravinteiden huuhtoutuminen metsätalous- ja turvetuotantoalueilta. Lisäksi lannoitus- ja kunnostusojitustarve lisääntyy intensiivisen metsätalouden seurauksena. Vaikka koulutus ja tiedon vieminen ns. ruohonjuuritasolle on keskeisessä roolissa, myös ohjaus, sääntely ja valvonta tulisi olla tehokasta ja riittävää.

Raportissa todetaan, että aikaisempien vesienhoitosuunnitelmien tavoitte ranta-alueiden kaavoituskäytäntöjen yhdenmukaistamisesta ja tarkastelusta laajemmassa mittakaavassa on vaikea saavuttaa. Rantoja

18.04.2018

koskevilta yleiskaavoilta ja ranta-asemakaavoilta ei enää edellytetä aloitusvaiheessa viranomaisneuvotteluja muuten kuin valtakunnallisia tai merkittäviä maakunnallisia intressejä sisältävissä asioissa. Maanomistajien laatimissa pienissä ranta-asemakaavoissa voi jäädä merkittäviä asioita kokonaan tunnistamatta. Myös ELY-keskusten valitusoikeuden rajaaminen vaikeuttaa yksittäisiin kaava- tai rakennushankkeisiin puuttumista. Vesiensuojelun näkökulmasta olisi erityisen tärkeää pitää yllä neuvotteluyhteys ympäristöasiantuntijoiden, kaavoituksen ja lupavalmistelijoiden välillä. Kaavoittajien ja rakennusvalvontaviranomaisen tulee lupia myönnettäessä huomioida myös vesiin haitallisesti vaikuttavat toimet. Helsingissä lupia myönnettäessä on pyydetty tarvittaessa ympäristöviranomaisen lausuntoa. Lausuntojen lisäksi muukin yhteistyö eri viranomaisten välillä prosessin aikana on tärkeää ja varmistaa osaltaan hyvän lopputuloksen.

Pohjavesiriskialueita on Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueella 59 ja niistä pohjaveden kemiallinen tila on huono 21 alueella. Vaikka määrällinen tila on hyvä kaikissa pohjavesimuodostumissa, pohjaveden riittävään muodostumiseen on selvityksen mukaan kiinnitettävä aiempaa enemmän huomiota maankäytön tehostuessa. Pohjavesien suojelussa keskeinen keino on järkevä maankäytön suunnittelu, jolla varmistetaan, ettei pohjavesien tilaa heikentävää toimintaa sijoiteta pohjavesialueille. Suunnittelua ja riskinarviointia palvelevia tietokantoja tulisi saada enemmän käyttöön, jotta esim. kohdekohtaiset pohjaveden virtaussuunnat olisivat nykyistä paremmin arvioitavissa. Happamien sulfaattimaiden tunnistamiseen ja käsittelyyn liittyvän ohjeistuksen valmistelussa on edistytty ja valmisteilla on alustava ohjeistus sulfaattimaiden käsittelyyn sopivista käytännöistä. Hyvän suunnittelun lisäksi myös rakentamisen aikaiseen toimintaan on kiinnitettävä huomiota. Helsingin alueella rakentamispaine on kova. Pohjaveden tilaa vaarantavat mm. vanhat täyttöalueet ja kaatopaikat, joita sijaitsee myös pohjavesialueiden läheisyydessä. Rakentamisen suunnitteluvaiheessa tulisi huomioida entistä tehokkaammin pohjavesien riskinarviointi pilaantuneen maaperän riskinarvioinnin osana.

Sama koskee myös ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Esimerkiksi hulevesien hallintaan ja tulvien torjuntaan on viime vuosina kaavoituksessa kiinnitetty enenevässä määrin huomiota. Helsingissä nouseva vesi, tulviminen ja kasvava hulevesimäärä otetaan nykyisin huomioon heti kaavoituksen alkuvaiheessa. Helsingissä on tehty mm. valuma-alue selvityksiä ja suunniteltu erilaisia viivytyks- ja hulevesiratkaisuja. Rakentamiskäytännössä tulee huolehtia siitä, että suunnitelmat viedään käytäntöön.

Vesistöihin päätyvän yhdyskuntajätevesien ravinnepitoisuuksia on pysytetty vähentämään huomattavasti tehostuneiden jätevesipuhdistusprosessien myötä. Edelleen yhdyskunta- ja teollisuusjätevesien mukana

18.04.2018

kulkeutuu kuitenkin haitallisia aineita vesistöihin. Haitallisten aineiden tutkimukseen ja sääntelyyn tulisi satsata, sillä kiellettyä jonkin aineen käyttö tulee markkinoille uusia korvaavia aineita. Lisäksi tietoa tarvitaan aineiden yhteisvaikutuksista. Kuten raportissakin on tuotu esille, viemäriverkostojen ja pumppaamojen kunnossapitoon ja saneeraukseen tulisi panostaa kunnolla, jotta ohitus- ja ylivuototilanteet saataisiin estettyä.

Päätöksen perustelut

Lausuntopyyntö

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyytää lausuntoa asiakirjasta ”Vaikuta vesiin – vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma Kymijoen-Suomenlahden vesienhoito-alueella 2022–2027”. Lausunto tulisi antaa 9.7.2018 mennessä, kuitenkin hyvissä ajoin ennen määräaikaa. Uudenmaan ELY-keskus pyytää lausuntoja koko vesienhoitoalueella. Lausunnoissa esitettävät näkökohdat tulevat kuitenkin kunkin ELY-keskuksen ja sen alueella toimivan vesienhoidon yhteistyöryhmän käyttöön. Saatu palaute otetaan huomioon suunnittelussa ja se kirjataan vesienhoitosuunnitelmaa ja sen ympäristöselostusta varten.

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä edellyttää vesienhoitosuunnitelmien laatimista kaikille Suomen vesienhoitoalueille. Yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa pinta- ja pohjavettä niin, ettei niiden tila heikkene ja että tila on vähintään hyvä. Vesienhoidon suunnittelu tapahtuu vesienhoitoalueilla, jotka on määritelty valtioneuvoston asetuksella vesienhoitoalueista (1303/2004) vesistöaluejakoon perustuen. Alueille laaditaan vesienhoito-suunnitelmat, joissa esitetään yleislinjaukset sekä määritellään tavoitteet ja toimenpiteet vesienhoitoalueella tehtävälle vesienhoitotyölle. Vesienhoitosuunnitelmat vuoteen 2021 hyväksyttiin valtioneuvostossa 2015 ja ne tarkistetaan koskemaan vuosia 2022–2027. Valmistelua varten on laadittu vesienhoitoaluekohtaiset asiakirjat, joissa käsitellään vesienhoidon keskeisiä kysymyksiä, suunnittelun työohjelmaa ja aikataulua sekä SOVA-lain mukaisen ympäristövaikutusten arvioinnin aloittamista ja toteuttamista. Palautetta pyydetään kolmesta asiakokonaisuudesta: vesienhoitoon liittyvät keskeiset kysymykset, vesienhoidon työohjelma, suunnittelun aikataulu ja osallistumismenettelyt sekä vesienhoitosuunnitelmasta laadittavan ympäristöselostuksen valmistelu ja sisältö.

Taustaa

Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalue muodostuu Suomenlahteen laskevien jokien valuma-alueista. Vesienhoitoalue on jaettu valuma-alueittain kahteentoista osa-alueeseen, jotka sijoittuvat pääosin kuuden

18.04.2018

ELY-keskuksen toimialueelle. Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueelta löytyvät lähes kaikki joki- ja järvytyypit, joista tummia, pieniä, humuspitoisia järviä on eniten. Rannikon savikkoalueilla on myös luontaisesti reheviä järviä. Jokityypeistä yleisimpiä ovat pienet ja keskisuuret latvajoet. Rannikolla on pitkiä ja keskisuuria jokia, jotka ovat usein savi- sameita ja runsasravinteisia.

Rannikkoseutuun vaikuttaa voimakkaasti jokien tuoma makea vesi sekä alueelliset suolaisuudessa esiintyvät vaihtelut. Suolaisuus kasvaa idästä länteen ja jokisuusta avomerelle. Suomenlahteen laskevat joet ovat monien vaelluskalojen kutujokia ja luonnonkannat ovat vaarassa heikentyä ihmistoiminnan seurauksena. Rannikkovesien tilaan vaikuttaa ensisijaisesti jokien mukanaan tuoma kuormitus. Suomenlahden saariston ja pinnanalaisten pohjanmuotojen aiheuttama altaisuus heikentää veden vaihtuvuutta sisä- ja ulkosaariston välillä, mikä lisää rannikkoalueen herkkyyttä kuormitukselle. Hajakuormitus on suurin vesistöjen rehevöitymistä aiheuttava tekijä koko Uudenmaan alueella. Suurimmat kuormittajat ovat maatalous, erityisesti peltoviljely, sekä alueella edelleen lisääntyvä haja- ja loma-asutus. Hajakuormituksen lisäksi yhdyskuntien ja teollisuuden jätevedet rehevöittävät vesistöjä jätevesien purkualueilla. Suomenlahteen johdettavien Helsingin Viikinmäen ja Espoon Suomenojan jätevedenpuhdistamoiden jätevesimäärä on 26 % koko maan yhdyskuntien jätevesistä.

Helsingin rannikkoalueet kuuluvat alueisiin, joissa hyvää ekologista tilaa ei ole saavutettu vuoteen 2015 mennessä ja joiden tila on hyvää huonompi. Lisäksi Helsingin alueella on arvioitu olevan pohjaveden riskialueita, joissa on pohjaveden laadulle merkittävää riskiä aiheuttavaa toimintaa. Kaupunki- ja taajama-alueiden kasvamisesta aiheutuva paine vaikuttaa vesistöjen ja pohjavesien tilaan ja niiden käyttöön merkittävästi. Intensiivisellä maankäytöllä on muutettu tai kokonaan hävitetty vedestä riippuvaisia ja vesitasapainoa ylläpitäviä elinympäristöjä, kuten soita, kosteikkoja, lähteitä, ranta-alueita ja puroja. Hulevedet aiheuttavat kiintoaineen, ravinteiden, raskasmetallien ja torjunta-aineiden kuormitusta ja muuttavat valuma-alueiden vesitasapainoa ja vesiluontoa paikallisesti. Liikenteestä aiheutuva hulevesien mikromuovikuormitus on runsasta Uudellamaalla. Rakennetut alueet vähentävät veden imeytymistä maaperään ja pohjavedeksi sekä lisäävät ylivirtaamia ja eroosiota kaupunkipuroissa. Voimakkaiden sateiden tai sulamisvesien aiheuttamissa ylivuototilanteissa vesistöihin purkautunut puhdistamaton jätevesi on aiheuttanut paikoin hapettomuutta ja kalakuolemia.

Rannikkoalueella merivesi tulvii ajoittain asutus- ja teollisuusalueille. Ojitukset ja rakentaminen voimistavat tulvimista. Vesistöjen kunnostustarvetta lisää erityisen suuri käyttöpaine vähävesistöisellä Uudellamaalla. Kalojen vaellusesteenä olevat padot, tierummut, vesistöjen perkaa-

18.04.2018

minen sekä ruoppaukset aiheuttavat haittoja vesiluonnolle koko alueella. Lähes kaikki alueen joet ja purot on aikojen kuluessa perattu ja myös monet järvet on kuivattu kokonaan tai niiden vedenpintaa on laskettu. Useiden Uudenmaan lintuvesien ja kosteikkojen kunnostustarve on kasvanut. Lisäksi ruoppaukset ja läjitykset merenpohjaan aiheuttavat mm. ravinteiden ja haitallisten aineiden liikkeellelähtöä, josta aiheutuu ongelmia vesiluonnolle. Monet pienetkin samalle alueelle kohdistuvat rantojen ruoppaukset tai täytöt saattavat aiheuttaa merkittäviä haitallisia yhteisvaikutuksia.

Lisätiedot

Saija Rautakorpi, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 32037
saija.rautakorpi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Helsingin kaupunginhallitus
Ympäristönsuojeluyksikkö

18.04.2018

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 67 §.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

Helsingin kaupunki
Kaupunkiympäristön toimiala
Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuus
Ympäristöpalvelut
Ympäristönsuojelu
Yksikön päällikkö

Pöytäkirja

7 (7)

18.04.2018

Jari-Pekka Pääkkönen
vs. yksikön päällikkö

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 18.04.2018.